

SKAMMENS TID

Kortroman

Kaj Himmelstrup

© Kaj Himmelstrup 2012

Alle rettigheder forbeholdes. Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse er kun tilladt med forfatterens skriftlige tilladelse ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Hun betalte chaufføren og forklarede, hvordan han nemmest kom tilbage til Femvejen. Hun var godt klar over, at det ikke var nødvendigt, men hun ville gerne virke venlig og for den sags skyld også lidt enfoldig. Han sagde bare Okay, sløv i blikket. Så steg de ud i tusmørket, men de blev stående på fortovet. Man kan ikke være for forsigtig, tænkte hun. De blev stående, til taxaen svingede om det næste hjørne. Så tog hun sin ledsager i hånden og gik to husnumre længere frem og standsede ved den sorte smedejernslåge. Der var lys i vinduerne i hans store hus. Det lå tilbagetrukket bag rhododendronbuskene og virkede en smule afvisende, men lampen over den sortlakerede hoveddør var dog tændt. Hun åbnede lågen og gik ind, stadig med sin ledsager i hånden. De gik ikke op til hoveddøren, men fulgte flisegangen langs garagen om bag huset til den lille tilbygning, hvor hans husholderske havde sin lejlighed. Hun nåede ikke at ringe på, før der blev åbnet. De blev straks lukket ind, og hun tænkte, som hun før havde gjort det, at der bag husholderskens gråmelerede ydre gemte sig en mærkelig evne til at iagttage og forstå uden at stille spørgsmål. De havde talt sammen i telefonen om det, der videre skulle ske, men nu spurgte hun for en sikkerheds skyld, om hun stadig var indstillet på det.

- Naturligvis, sagde hun.
- Du har ikke fortrudt?
- Nej, det manglede bare.
- Og du har ingenting sagt til ham?

– Nej, sagde hun. Hendes venlige smil tog brodden af den svagt overbærende tone.

De gik ind i stuen, hvor ledsageren blev anbragt i sofaen.

– Hvordan er hans humør? spurgte hun.

– Lidt blandet, sagde husholdersken. Naturligt nok, når man tænker på anledningen. Hvordan er dit, Birthe?

Ja, hvad følte hun? Hun var spændt, selvfølgelig. Det hun havde påtaget sig var voldsomt og mere tyngende, end hun havde troet det ville være. Men hun var fuld af trods og aggression, og det var godt nok. Nu, hvor hun var på stedet, kom der noget mere til, gamle følelser selvfølgelig fra dengang, og det kunne vel ikke være anderledes. Men hvad skulle hun sige? Mit humør? Hun trak på skuldrene.

– Altså også lidt blandet? sagde den gråmelerede med et skævt smil.

– Sådan er det nok.

– Du må hellere gå ind til ham.

– Jeg ved ikke, hvordan jeg skal sige dig tak, sagde Birthe.

– Det skal du ikke.

Så vendte Birthe sig til sin ledsager og klappede hende på skulderen.

– I'll be back, sagde hun og forsvandt ind i huset.

Hun fandt ham i den store stue. Han stod ved sit elskede flygel og var ved at knappe smokingskjorten. Det så ud, som om det voldte ham vanskeligheder. Han så overrasket på hende. Hun kunne ikke lade være med at smile, som han stod der og kæmpede med de genstridige knapper.

– Det må du undskylde, sagde hun, din husalf sagde, jeg kunne gå lige ind.

– Min husalf?

Hans blik var misbilligende, det var ikke til at tage fejl af.

– Hun hedder fru Madsen, sagde han. Tonen bekræftede, at han ikke var begejstret for at blive forstyrret.

– Det ved jeg godt, sagde hun uden at lade sig anfægte, hun er et sødt menneske.

– Javist.

Han så på hende. Hun kunne ikke rigtig greje, om hans irritation skyldtes ordet husalf, eller om han var knotten over, at hun var kommet, oven i købet uanmeldt. Hun hældede mest til det sidste. Hun vidste godt, at tidspunktet var ubelejligt.

– Hvad vil du? spurgte han.
Hun valgte at ignorere hans irritation.

– Jeg kan se, du har besvær med knapperne, sagde hun og smilede. Skal jeg hjælpe dig?
Han stod et øjeblik og så hende i øjnene. Så faldt han lidt sammen og sukede.

– Det må du godt.
Hun gik i gang med knapperne. Det var de tre sidste øverst under den hængende hagehud og gammelmandsrynkerne på halsen.

– Et sødt menneske, sagde hun, men kun fru Madsen?
– Hvad mener du? sagde han med nakken lagt tilbage.
– Enkefru Madsen, sagde hun med tryk på enke. Trænger du aldrig til nogen i sengen?
– Du kan godt spare dig, jeg er 75.
– Skulle det være en forhindring?
– Er det det, du er kommet for at snakke om?
– Egentlig ikke, sagde hun, det faldt mig bare ind. Sidst jeg var her, lagde jeg mærke til, at I var Des. Højst besynderligt, tænkte jeg. Er I stadig det?
– Ja, og hvad så?
– Er det ikke lidt gammeldags? Sådan lidt Mærsk-agtigt? sagde hun og knappede den sidste knap.
– Det er sådan hun ønsker det, svarede han.
Hun kunne godt høre, han prøvede at sætte punktum, men hun kunne ikke dy sig.
– Herskab og tyende, sagde hun.
Hans svar faldt lynhurtigt.
– Du opgiver aldrig sarkasmen, hvad?
Hun smilede. Der var højst gået to minutter, siden hun var kommet ind ad døren, men der var allerede gang i den ping-pong, de havde haft kørende i årevis, hver gang de med lange og uregelmæssige mellemrum sås. Vi burde stoppe nu, tænkte hun. Sagen er for alvorlig. Så sagde hun, at hun godt vidste det var en slem uvane, undskyld.
– Den kan godt bekæmpes, sagde han. Verden har ikke brug for sarkasme.
Så kunne hun igen ikke dy sig.
– Vel har den det, så længe den ser ud som den gør.

– Det kan jeg forstå, sagde han. Hører fru Madsen hjemme i den sammenhæng?

Hans ironi var på overlægeniveau og krævede et gensvar.

– Hvis I stadig er Des, så gør den, sagde hun.

– Er det det, du er kommet for at diskutere?

– Nej.

Hun var helt klar over, at ordvekslingen ikke ville gøre noget godt for det, hun var kommet for, så hun skyndte sig at sige, at hun bare ønskede ham noget bedre end at være ensom enkemand.

– Sagt i al fredsommelighed, tilføjede hun, sarkasmen var et uheld, undskyld.

Det sidste var ikke sandt. Sarkasmen var en fast følgesvend, hver gang de sås. De var fælles om den, men hun var den værste. Hun vidste det godt. Hun burde have brugt den anden følgesvend, den der ...

– Det er sødt af dig, sagde han. Desværre har jeg lidt småtravlt, jeg skal gå.

– Det ved jeg godt.

Hun havde set det i avisen. Et langt interview i Berlingeren, som hun ellers ikke læste, og en indgående omtale af begivenheden. Han skulle fejres. Med middag og taler og hele baduljen. Der skulle også have været en artikel i Weekend-avisen, havde hun hørt. Efter sigende havde den lignet en nekrolog, men den havde været meget rosende.

– Til lykke med det, sagde hun, jeg burde have taget en blomst med. Men jeg kommer for noget andet. Jeg skal stille dig et spørgsmål.

– Og det skal være nu?

– Ja, sagde hun, men nu vi taler om festen, så kunne jeg da godt lide at vide, hvorfor jeg ikke er inviteret. Jeg er din søster.

Han så træt på hende, men sagde ingenting. Så fortsatte hun.

– Ville det ikke være naturligt, at din søster blev inviteret?

– Det ved jeg ikke, sagde han.

– Jeg kunne oven i købet give en sang eller to, det skulle ikke komme an på det.

Han rystede svagt på hovedet.

– Jeg tror ikke, det ville blive værdsat, sagde han.

De vidste begge to, han havde ret. De vidste også, at ingen af dem havde grund til at hovere. De sange, hun var kendt for, ville passe til hans fest som

en pind i en myretue.

– Det er ikke mig, der inviterer, sagde han. Det er partiet.

– Det er vel ikke kun partiets fest, det er vel også din.

Han trak på skuldrene og sagde, at han ikke var blevet spurgt, så det havde han ikke haft nogen indflydelse på.

– Ville du gerne have været med? spurgte han.

Hun tøvede lidt, så sagde hun, at hun nok ikke ville have lyst til at optræde i det selskab.

– Det kan jeg godt forestille mig, sagde han.

Hun kunne ikke lade være med at smile ad hans underspillede ironi.

– Men jeg må godt ønske dig til tillykke, ikke? Med et lille glas?

Hun nikkede mod mahogniglasskabet, hvor flasker og glas stod opmarcheret i pæne lige rækker.

– Help yourself, sagde han.

Hun tog en flaske whisky, hans yndlingsmærke kunne hun huske, og satte den på flyglet. Så tog hun to glas og skænkede.

– Ellers tak, sagde han, da hun havde skænket i det ene og var på vej til det andet.

Hun tænkte, at enten ville han holde sig sober til om aftenen, eller også var det en afvisning. De skulle ikke komme for godt i gang med at snakke. Hun så drillende på ham.

– Javel, sagde hun, man drikker ikke whisky før middagen, som vores mor sagde.

– Det troede jeg ikke, du kunne huske.

– Ok jo. Det er ikke let at løbe fra sin opdragelse.

– Du har ellers gjort, hvad du kunne, sagde han.

– Den sad, sagde hun. Skål og tillykke.

– Velbekomme. Der er is i fryseren.

– Jeg tror godt, jeg kan klare det uden, sagde hun og nippede til whiskyen.

– Utvivlsomt, sagde han og så sig om efter butterflyen.

Han fandt den på sofaens armlæn. Han stod lidt og fumlede med den. Han så lidt hjælpeløs ud, syntes hun. Det var ikke en af dem med elastik, den var til at binde.

– Har du glemt, hvordan man gør? spurgte hun. Skal jeg hjælpe dig?

– Ja tak, sagde han og rakte hende butterflyen, det er længe siden, jeg har

brugt den.

Hun satte glasset og bandt den. Den sad perfekt. Han spurgte, hvor hun havde lært det.

– Det er noget, vi har brug for at kunne, når vi er ude at optræde, sagde hun. Det er kun på det kongelige, de har påklædere. Hvordan føles det?

– At have smoking på? En lille smule snærende.

– Det var nu ikke det, jeg mente, sagde hun, men trøst dig, vi har alle sammen vores lidelser.

Hun løftede glasset.

– Ja, det ser man.

– Skål, sagde hun og tog en slurk. Det jeg mente var: Hvordan føles det, at der skal holdes fest for dig. Du føler dig stolt, gør du ikke?

Hun kunne godt se, at det gjorde han ikke. Men han svarede da. Han sagde, at han var forfængelig nok til at føle sig smigret, måske endda bæret. Det er jo ikke så tit, partiet fejrer de afgående, sagde han med et skuldertræk.

Et kort øjeblik tænkte hun, at øjeblikket var kommet til at stoppe al den overflødige snak. Det andet var jo langt vigtigere. Men følelserne løb af med hende.

– Bæret, sagde hun. Er der nogen, der skal føle sig bæret, så er det sgu da alle de tumper i partiet. Det var dig, der var den store sol. Dig, der skinnede på de andre. Ikke fordi du sad på magten, det lå ikke til dig, men fordi du ikke var til at komme udenom. Intelligens og klasse, og så alt det med kulturen, alt det lødige. Det var dig, der tegnede partiet på det punkt, og kun dig, og det gav genlyd. Du var deres flotte kulturfacade, og alle vidste, der var noget bag ved den. Også de andre partier. Til gengæld havde de ikke andre end netop dig. Kun huller i jorden.

– Jaså, sagde han.

– Du var med i toppen i jeg ved ikke hvor mange år. 30? 40? Det var i hvert fald mere end 25 år i folketinget. Ti år som kulturminister, kom ikke her. Oven i købet med noget, der går for at være et nobelt eftermæle.

Han så på hende. Det var umuligt at sige, hvad han tænkte. Hun viftede med hånden hen over de mange bogreoler.

– Ånd og viden. Jeg har hørt, de er imponerede over den reolmeter bøger, du selv har skrevet.

– Aha.

– De har sikkert ikke læst dem. Skål.

Hun løftede glasset, kniktede ironisk for ham og drak.

– Hvorfor kommer du? spurgte han. Er du i forlegenhed?

– Som sædvanlig? Næh, det er jeg sådan set ikke. Guderne skal vide, det ikke regner med penge på os skuespillere, men det er ikke derfor jeg kommer, Chresten. Jeg kommer for to ting, og det ene var faktisk at ønske dig tillykke. Jeg har læst, du skal have partiets nye kultur- og hæderspris, og jeg synes, det er fint, du får den. Det er også fint, at de har taget sig sammen til at lave sådan en pris. Hvad borgerlig kultur så ellers er. Og borgerlig hæder ikke mindst. Men hvem vil de give den til næste gang, hvis det er en fra partiet, der skal have den? Der er ingen.

Han undertrykte sin lyst til at svare, men hans kropsholdning kunne kun tolkes som misbilligelse. Han vendte sig om og tog smokingjakken på. Så så han på hende.

– Jeg synes, du skulle drikke ud, Birthe.

– Hvorfor?

Hun løftede glasset og så på det gyldne indhold.

– Jeg ved godt, jeg har et problem, sagde hun og smilede, men jeg bærer altså ikke.

– Det var ikke det, jeg antydede, sagde han og løftede afværgende hånden, undskyld. Men hvis du kunne være så venlig at drikke ud, så havde jeg en anledning til at følge dig til dørs.

– Jeg skal ikke gå, sagde hun, stadig smilende.

– Det skal jeg.

– Ikke lige nu. Du bliver hentet, Chresten, i limousine.

– Har hun også fortalt dig det?

– Enkefru Madsen er et sødt menneske, som sagt. Og undskyld jeg talte om herskab og tyende, det var ikke pænt af mig, men det er en skam, du ikke har øje for hendes fortrin. Skål.

Hun satte glasset til munden, men sænkede det igen.

– Vi har mindst en time, Chresten.

– Til hvad?

– Til at råde bod på det krampagtige forhold, der er mellem os, sagde hun og løftede glasset og drak.

Han så undersøgende på hende. Han havde fattet, at der lå noget bag deres mærkelige dialog, noget anderledes, men hvad?

– Synes du, det er krampagtigt? spurgte han.

Hun skvulpede lidt med glasset.

– Hvad vil du ellers kalde det?

Han svarede ikke med det samme. Han slog opgivende ud med hånden og lod tavsheden hænge mellem dem.

– Tror du ikke det er lidt for sent? sagde han så.

– Der er aldrig noget, der er for sent, vel?

Hun kunne godt se, at hans tålmodighed var ved at være brugt op. Hun fortrød, at hun havde ladet sig rive med af alt det pingpong, men det havde jo kørt næsten af sig selv, som det gjorde hver gang hun med lange mellemrum besøgte ham. Hun satte glasset og så på ham. Så sagde hun, alvorligt og helt uden ironi:

– Jeg har altid beundret dig, Chresten.

– Altid?

– Ja.

Han fattede Alvorens og så på hende. Hvad var det, hun ville? Der havde aldrig været beundring i det, hun sagde. Ikke at han havde savnet det. Og alligevel?

– Jeg synes, jeg husker noget andet, sagde han.

– Det kommer vi til. Som barn, da beundrede jeg dig som små piger beundrer deres store brødre. Du var så klog. Du kunne det hele. Du kunne også klare mor og far. Især mor. Det kunne jeg ikke. Men du stillede altid op for mig. Altid. Du var det positive i mit liv. Din retskaffenhed ...

Han rakte hånden op og afbrød hende, jatak, Birthe.

– Hvorfor? Retkaffenhed. Det er da en god gammeldags egenskab.

– Fortæl mig hellere hvad du vil med alt det der.

Hun trådte helt hen til ham. Han så forbavset på hende.

– Hvad nu?

Hun pillede noget af hans smokingjakke og holdt det op. En tråd.

– Den ville ikke pynte til festen, sagde hun og nulrede den af i askebægeret.

Så tog hun ham i hånden og trak ham hen til flyglet og fik ham til at sætte sig på klaverbænken.

– Kan du huske det allerførste, du lærte mig? spurgte hun.

Han ville have afbrudt hende, men hun fortsatte.

– Jeg var ikke ret gammel, sagde hun og stillede sig bag ham, jeg var ikke

engang tre år. Det kan jeg selvfølgelig ikke huske, men det har I fortalt mig. Du lærte mig en sang, som jeg stadig husker.

Hun lagde armene rundt om ham og begyndte at synge 'Sov mit barn sov længe'. Han stirrede lige ud i luften. Hendes varme krop lænede sig mod hans ryg og mindede ham om gamle følelser. Han havde kun modvilligt ladet sig anbringe på klaverbænken, nu begyndte han at slappe af. Han lænede han sig let fremover og mærkede, hvordan hendes krop fulgte med, og hendes arme og hendes hænder, der hvilede på hans bryst. Han lagde hænderne på tangenterne og begyndte at akkompagnere. Hun sang alle versene. Hans hænder fulgte med, som om de var trukket ind i et drømmespind fra en fjern fortid. Da den sidste tone klingede ud, svøbte tavsheden sig om dem som en varm hånd. Han sad og undrede sig over, hvad det var der skete. Så brød hun tavsheden.

- Hver gang jeg synger den, og det sker faktisk ikke så sjældent, så er det ligesom et sug indeni.

- Længslen efter den tabte barndom?

- Nej, sagde hun. Overhovedet ikke. Den minder mig bare om noget, jeg har haft svært ved, eller rettere sagt, jeg har stadig svært ved det. Jeg kan ikke få min barndoms verden til at hænge sammen med resten af mit liv.

- Det er der vel en forklaring på, sagde han. Hans stemme var venlig, som om det varme drømmespind, der var kommet så uventet og pludseligt, stadig lå omkring ham.

- Hvad mener du? spurgte hun.

- Du vendte den ryggen, sagde han stilfærdigt.

Hun lagde den ene hånd op på hans skulder. Med den anden strøg hun ham over håret.

- Da jeg var tolv, sagde hun, da lærte du mig at spille Schubert, kan du huske det?

- Ja, sagde han. Han vidste ikke, hvad han skulle mene om hånden, der strøg ham over håret. Det er jo den slags, man ikke glemmer, fortsatte han. Jeg har heller ikke glemt, at du holdt op, da du fyldte seksten. Jeg forstod det ikke.

- Nej, sagde hun. Det var et brud, og det var voldsomt. Det kan jeg godt se. Det kunne bare ikke være anderledes. Jeg gik jo og fandt ud af, at min barndomsverden var fuld af løgn. Alt var så klogt og smukt og uden problemer. De få, der var, kunne man tale ihjel. Eller tie ihjel. Indtil jeg be-

gyndte at gennemskue det. Jeg lærte jo, at man kunne se på vores lille trygge verden med andre øjne. Jeg lærte, at vi var møgforkælede, og at der lå en verden nede under vores. En verden, der skreg på noget andet.

– Og så valgte du vores verden fra, ja ja.

– Naturligvis.

– Og forvildede dig ud på venstrefløjten.

– Ja, sagde hun og smilede, det var ikke noget svært valg.

Han rystede på hovedet.

– Forstå det, hvo som kan, sagde han.

– Det forlanger jeg ikke.

Hun var lidt i tvivl. Hvor længe skulle de fortsætte med det her? Hvordan kom hun videre til det andet? På en måde hang de to ting jo sammen, men hvordan skulle hun skifte spor?

Han rejste sig. Det var som om han gjorde sig fri af både hende og flyglet og den gamle godnatsang. Drømmespindet var væk.

– Hør nu her, sagde han.

Men inden han nåede at fortsætte, lod hun sig glide ned på klaverbænken. Det var som om hænderne selv fandt tangenterne. Hun begyndte at spille og følte, at tonerne ikke bare fyldte rummet, men også gjorde afstanden mellem dem mindre. Hun skottede skråt op og lagde mærke til, at han så overrasket ud. Et kort øjeblik var hun bange for, at han skulle afbryde hende, men han blev stående stille og tav. Hun spillede stykket til ende og så på ham og var spændt på hans reaktion.

– Nocturne i D-dur, sagde han. Schubert.

Hun nikkede ja.

– I alle de år, du er kommet her, sagde han, har du aldrig nogen sinde sat dig til flyglet.

– Jeg havde ikke lyst, sagde hun. Og du spurgte kun en enkelt gang.

– Hvor du sagde nej, det husker jeg tydeligt. Du sagde det så eftertrykkeligt, at jeg godt var klar over, at den slags musik var du færdig med. Men du har åbenbart øvet dig i smug.

– Jeg gør aldrig noget i smug. Det er rigtigt, at jeg vendte ryggen til det, som du siger. Borgerlig kultur, føj for fanden. Men da jeg fyldte femogtyve købte jeg et brugt klaver og begyndte igen. Jeg kunne ikke holde fingrene fra det.

– Men det skulle jeg ikke vide?

Hun trak på skuldrene.

– Der var aldrig rigtig lejlighed til at tale om det. Og når jeg skal være ærlig ... jeg har nok også syntes, det var lidt pinligt at fortælle det. Men jeg tog det altså op igen og fortsatte og blev ret bidt af det.

– Fordi det var smukt?

Hendes hænder fandt tilbage til tangenterne. Hun spillede de første to tre takter. De hang lidt i luften, så rejste hun sig og tog glasset.

– Ikke kun derfor, sagde hun. Det handlede også om noget andet, en slags drøm. Du ved, der ude på den venstrefløj, du har det så skidt med, der skulle man selvfølgelig gøre op med alt det, der duftede bare en lille smule af borgerlighed. Og det var let nok. Kritikken af det kapitalistiske samfund, det er jo indlysende, penge, magt, undertrykkelse, alt det der menneskefjendske, der skal ikke meget hjerne til at indse, hvordan det hænger sammen, og hvordan vores lille privilegerede familie var viklet dybt ind i det. Jeg kan love dig, jeg havde nogle vidunderlige år, hvor vi stod på de små scener og heggede højrefløjen igennem. Men det husker du vel?

– Ja tak.

– Jeg nød det. Vi fik sagt nogle sandheder om samfundet og jeres reaktionære politik. Til gengæld kom vi aldrig i nærheden af magten. Sådan var det.

– Gud være lovet, sagde han og nikkede.

Hun hævede glasset.

– Skål gud, sagde hun og drak.

Så stillede hun glasset og fortsatte.

– Men et er, hvad man står på scenen og slås for af hele sit røde hjerte, noget andet er, at det selv samme hjerte aldrig kunne glemme den del af barndommen, og den del af borgerligheden, der er mere end magt og penge og hykleri. Den del, der forgyldte min dejlige barndom. Musikken. Blandt andet.

Han så på det antikke stueur og fortrød, at han havde ladet sig rive med og havde lyttet så tålmodigt, så der var snert i stemmen, da han spurgte:

– Og hvad så?

– Så er det, vi kommer til retskaffenheden.

– Skal jeg takkes, fordi jeg aldrig slog hånden af dig?

Det kom bag på hende. Men selvfølgelig, det var også en del af hans retskaffenhed, at han havde hjulpet hende, også økonomisk, ikke bare en,

men flere gange, og det var hun dybt taknemmelig over.

– Det var ikke det, jeg tænkte på lige nu, sagde hun, men jeg ved jo godt, hvad jeg skylder dig. Så tak for både det ene og det andet, ikke mindst pengene.

Han havde ikke bedt om at blive takket og ærgrede sig over, hvad han havde sagt.

– Du skylder mig ingenting, sagde han.

– Jo jeg gør, sagde hun.

– Og jeg vil ikke takkes, fortsatte han og tænkte, gid hun ville gå.

– Nej, sagde hun, du er et retskaffent menneske.

Han slog ud med hænderne som for at sige, at det her er håbløst, vi kommer ingen vegne.

– Jeg forstår ikke, hvad det er, du vil, sagde han. Forklar dig.

– Jeg ønsker, at mine to verdener skal hænge sammen, sagde hun. Og det forstår du ikke, kan jeg se, men jeg skal nok forklare det. Den del med musikken har jeg ingen problemer med, den passer fint ind i resten af mit liv. Marx og Schubert ville have hygget sig sammen. Det, jeg vil have tilbage, det er visheden om, at retskaffenheden ikke er blændværk. Det er det, jeg er kommet for at finde ud af.

Egentlig var det ikke det, hun ville have sagt, men som deres samtale havde udviklet sig, var ordet retskaffenhed pludselig blevet vigtigt. Når det kom til stykket, var det jo det, det handlede om.

Han rystede på hovedet.

– Du taler sort, Birthe. Jeg forstår dig overhovedet ikke.

– Det kommer du til, sagde hun. Hvor mange år er der egentlig gået, siden du forlod folketinget?

– Hvorfor spørger du?

– Ti år? Noget i den retning? Ikke? Foghs regeringstid. Og i al den tid har du stået i kulissen og set, hvor det bar henad. Set hvad det koster, når man kun går efter magten, som Fogh gjorde. Set hvem partiet måtte gå i seng med. Set hvad der blev solgt ud af. Det har ikke været nogen rar oplevelse for en gammel humanist, vel?

Han havde ikke lyst til at svare. Og alligevel reagerede han helt instinktivt.

– Det er sjældent, politik er en rar oplevelse, sagde han i et forsøg på at forsvare sig.

– Chresten, sagde hun, kom ud af busken. For en som dig har det været

en tragedie. De nye bosser har gjort det af med al den anstændighed, der trods alt fandtes i partiet i gamle dage. Det har været rystende at overvære for os andre. Det må det også have været for dig. Det er jo ikke noget, du er stolt over, vel?

Et kort øjeblik så de hinanden i øjnene, så drejede han hovedet og trak vejret tungt. Så fortsatte hun:

– Hvorfor blev du i kulissen? Hvorfor tav du? Hvorfor trådte du ikke ind på scenen og spillede med?

– Det er længe siden, jeg har stået på rollelisten, sagde han.

Hans resignation var tydelig, og måske burde hun stoppe her, tænkte hun, der er ingen grund til at ydmyge ham, han skal have chancen, men så fortsatte hun:

– Hvis det er et svar, Chresten, så er det ynkeligt. Du kunne have ytret dig offentligt. Du er ikke hvem som helst. Hvis du havde sagt fra, så havde folk lyttet, også dem i partiet. Har I hørt det? Vores gamle hædersmand siger fra, han vil ikke lægge navn til det, der sker. Anstændigheden har talt.

Han rystede på hovedet.

– Du er ikke rigtig klog, sagde han og vendte ryggen til hende.

Hun blev klar over, at øjeblikket var kommet. Det var nu, det skulle siges.

– Nok om det, Chresten, det er ikke dig, jeg bærer nag til. Jeg har en gave med til dig.

Han vendte sig og så på hende.

– En gave?

Hun kunne godt se, at han ikke kun var overrasket, hun havde også gjort ham vred.

– Hvad fanden er meningen, sagde han, Først skal jeg hjælpe dig med din barndom, så får jeg et fur, fordi jeg ikke har råbt højt nok, og nu skal jeg have en gave. Tøm glasset og gå.

– Et øjeblik, sagde hun. Gaven er også til mig.

– Til dig?

– Ja. Jeg vil genvinde respekten for min bror. Det, jeg sagde om vores barndomshjem, om musikken, og om retskaffenheden ...

Hun gik hen til døren og åbnede den.

– Det var alt sammen sandt og jeg mente det, nu vil jeg bare se, om den var sand nok, retskaffenheden.

Inden han nåede at sige noget, forsvandt hun ud ad døren, men der gik

kun få øjeblikke, så dukkede hun op igen, denne gang med sin ledsager i hånden. En sort kvinde i en fremmedartet klædedragt.

– Her er din gave, Chresten. Når du tager imod den, så hænger mit liv sammen igen.

Han stirrede forbløffet på kvinden og så på Birthe.

– Og dit liv hænger sammen, sagde hun.

Han rystede på hovedet, men sagde ingenting.

– Der er flere hundrede tusinde mage til, sagde hun. De rådner op i teltlejre rundt omkring der nede. Hvordan hun er kommet til Danmark ved jeg ikke. Jeg har ikke spurgt. Jo mindre man ved, jo mindre er der at fortælle politiet, hvis det skulle komme dertil. Det nytter heller ikke at spørge hende, hun kan ikke sige ret meget andet på engelsk end cola. Komisk, ikke? Midt i tragedien. Hun er her illegalt og skal have et sted at bo, Chresten.

– Et sted at bo?

– Ikke for evigt, bare en tre fire dage, så kommer der nogen og tager hånd om hende. Jeg ved godt, det kommer bag på dig. Der var bare ikke tid til at ringe. Det var her og nu, ud ad døren, nogen var efter os, og hvad gør man så?

– Du er vanvittig.

– Hvem kender man? Hvem kan man stole på? En mand med hjertet på rette sted. Min retskafne bror selvfølgelig.

– Hvor er hun fra?

– Et sted med krig og ingenting ellers. Ren ørken måske, hvad ved jeg.

– Hvad er det her? En happening?

Hun rystede på hovedet og smilede.

– Desværre nej, Chresten.

– Sig dog sandheden, næsten råbte han.

– Jeg kender ikke sandheden. Hvis du har brug for en forklaring, så gæt. Det kan være en nødhjælpsarbejder, der har overtrådt sine beføjelser. En sygeplejerske måske. Og hvorfor har hun så gjort det? Fordi hun ikke mere kunne bære det, hun var vidne til, hun måtte redde i hvert fald en af de hundrede tusinde, koste hvad det ville. Og så blev det hende her. Flygtning og voldtægtsoffer.

Det så pludselig ud, som om furerne i hans ansigt var blevet tydeligere.

– Er det sådan, det er sket?

– Jeg ved det ikke, Chresten. Det kan være noget helt andet. Måske ville

hun vise os noget, den der måskeygeplejerske.

– Hvad mener du?

– At vi lever i skammens tid, sagde hun og så direkte på ham. Ikke sandt?

Han tog øjnene til sig. Så fortsatte hun:

– Hvorfor vil du vide det? Herregud, hvorfor accepterer du ikke bare, at virkeligheden er kommet ind ad døren, og at virkeligheden har brug for din hjælp?

– Du er sindssyg, Birthe.

– Det er virkeligheden også, sagde hun.

Men hendes stemme lød en smule modfalden. Havde hun undervurderet sin bror og håbet for meget? Der var ikke smil i hans øjne.

– Hvem fanden har fået dig til at gå ind i det der? spurgte han.

Hun trak på skuldrene.

– Er det ikke ret ligegyldigt? sagde hun.

Samtidig trængte lyden af entreklokken ind i stuen.

– Din limousine er der, sagde hun. Men der er ingen, der siger, at du skal tage stilling nu. Vi bliver til du kommer tilbage fra din fest, er det okay?

Han svarede ikke, men hun ville ikke give op. Der måtte være håb endnu.

– Vi sidder musestille og venter, sagde hun.

– Nej tak, sagde han. Når jeg kommer tilbage, er I to væk.

Han åbnede døren og gik hurtigt ud og trak den til efter sig.

*

Der var mørkt i stuen, da han åbnede døren og trådte ind. Han tændte lyset og fik øje på flasken på flyglet og de to glas. Synet irriterede ham. Han løsnede butterflyen og lod den hænge løst ned. Han løsnede også den øverste knap. Så tog han flasken og gik hen til glasskabet og åbnede det.

– Velkommen hjem, lød det pludselig.

Han vendte sig med et ryk og opdagede Birthe, der lå på sofaen.

– Er du her igen? spurgte han.

– Du skal ikke stille den væk, sagde hun og rejste sig.

Så gik hun hen til ham og tog flasken fra ham og skænkede i det ubrugte glas og rakte ham det. Han var så overrasket, at han ganske automatisk tog imod det. Så skænkede hun i sit eget.

– Var det en god aften? spurgte hun.

Han var i vildrede og vidste ikke, hvad han skulle tro. Man havde fortalt

ham på et tidspunkt under festen, at politiet havde været hjemme hos ham, men at både kvinden og Birthe var væk. Men Birthe var altså kommet tilbage. Hvorfor? Han anede det ikke og brød sig ikke om at spørge. Han nøjedes med at sige, at det havde været en udmærket aften.

– Du blev virkelig fejret?

Han så på hende og kunne ikke greje, hverken hvad hun var ude på eller hvad humør, hun var i. Han fortsatte med den forbeholdne tone.

– Ja, jeg blev fejret.

– Med flotte taler?

– Der var også taler, ja.

– Hvor mange?

– Birthe for fanden, hvad er meningen?

Hun så på ham og spurgte, næsten drilsk:

– Fire, fem, seks?

– Forklar mig lige, begyndte han, men hun afbrød ham.

– Var der endnu flere?

– Kan det ikke være lige meget?

– Da ikke hvis de var gode, sagde hun, stadig drilsk.

– De var udmærkede, sagde han og ærgrede sig over, at han ikke bare smed hende ud. Men han var samtidig pinligt bevidst om, at han faktisk også var nysgerrig. Hvorfor var hun vendt tilbage?

– Åndfulde og vittige? spurgte hun.

– Nogle af dem var vittige, sagde han.

– Men ikke åndfulde? Nej, det er klart, det kunne man vel heller ikke forvente i den kreds.

– De var som taler skal være, sagde han.

De var tilbage i den gamle sarkasmeskure, og han tænkte, at det bedste ville være at smide hende ud, brutalt om det skulle være, men hans fornemmelse af, at hun havde noget for, var for stærk til at han kunne tage sig sammen til at gøre noget ved det. Hun ville et eller andet, følte han, det var derfor, hun var kommet tilbage.

– Ja men så til lykke med det, sagde hun og løftede sit glas.

– Hvad vil du?

– Det er jo det, jeg står og siger. Jeg vil ønske dig til lykke.

– Hvorfor er du her?

– Jeg forstår godt, du spørger, politiet har jo været her, som du ved, du

havde selv pudset dem på os, men de gik igen. De kunne jo konstatere, at vi ikke var her.

Han så målløs på hende.

– Da du var gået, var der to muligheder, fortsatte hun. Enten kunne vi forsvinde i en fart, men hvorhen? Eller også kunne vi tage chancen og blive. Hvad skulle vi vælge?

Hun begyndte at pege skiftevis på ham og sig selv, samtidig med at hun raspede den gamle remse af sig, hun havde lært af ham som barn.

– Kan du huske den, sagde hun, ohn, dohn, dehn, mammer, futter fehn, futter fehn, mammer dehn. Gå eller blive? Var vi stadig retskaffen bror og uansvarlig søster? Ohn, dohn, dehn.

Hendes tællehånd endte på ham med pegefingern på hans smoking-skjortebryst lige ud for hjertet.

– Vi blev, sagde hun.

Det kan ikke være rigtigt, tænkte han. Det er jo umuligt.

– Vel gjorde I ej, sagde han, han var sikker på at hun bluffede. Politiet havde været der og havde ikke fundet dem, altså var hun vendt tilbage, men hvorfor?

– Og nu vil jeg altså ønske dig til lykke, sagde hun. Og vise, at jeg virkelig mener det, uden ironi. Tag nu glasset. Vi er stadig bror og søster. Det kan ingen lave om på.

– Det er jo absurd det her.

– Livet er absurd, Chresten, men jeg har brug for at sige til lykke, og jeg er glad for, at du blev fejret. Helt oprigtigt. De der taler har sikkert kredset om det, du stod for dengang du stadig var aktiv, den gamle hædersmand, humanisten, ham med kunsten og kulturen og alt det lødige ...

Han løftede afværgende hånden.

– Det var vel det, de gik på, talerne, hvad ellers, fortsatte hun uden at lade sig afbryde, og det er fint nok, også for mig. Du har brugt et helt liv på de ting, hvorfor skulle det være forgæves?

– Hold op. Du mener ikke et ord af det, du siger. Du kasserede det hele, da du blev seksten, og du har aldrig fortrudt.

– Du tager fejl, Chresten. Alt det, du stod for, også retskaffenheden, det har jeg nøjagtig mage til herinde. Du levede det ud på din måde, jeg på min. Det var humanismen, der var drivkraften i din sag, sammen med kunsten og den kritiske sans, sådan var det også for mig.

– Birthe ...

– Jeg skal nok gå, Chresten, vi ser forskelligt på samfundet, men de idealer, du havde, de er også mine. De, der hyldede dig, er nogle idioter, og dit parti står for noget helt andet, end det, du troede på dengang. Men idioterne har altså brug for dig. Du er en pæn pokal, de tager ned fra hylden og støver af, fordi du fylder rundt, og fordi idioterne er vilde med at komme i avisen med lidt af den kultur, de mangler. Du er partiets klovn, Chresten. Og som alle ægte klovne forsøger du at skjule den tragedie, du må have i dit hjerte. Tak for prisen, har du sikkert sagt, med et dødt smil hængende under papnæsen.

– Kalder du det en lykønskning?

– Ja. Du blev hyldet for det du var engang, og som de andre fuldstændig har glemt. Det er den hyldest, jeg deltager i. På trods af idioterne.

– Tusind tak, kommer der mere?

– Nej, sagde hun og smilede og løftede glasset. Kun hvis du ikke har forstået mig. Skål.

Hans svar faldt, inden hun nåede at drikke.

– Det har jeg, tak. Til gengæld har du ikke forstået, at du satte mig i en fuldstændig umulig situation. Eller også har du forstået det, og så ville du score nogle billige point til venstrefløjen. Med en forside på Ekstrabladet. Gammel minister melder sin datter til politiet for menneskesmugling.

– Du var min eneste mulighed, sagde hun. Hun holdt stadig glasset løftet til skål.

Han tog ikke sit.

– Hold op, Birthe, du kom for at provokere. For at udstille mig og partiet. Hvorfor skulle jeg ellers have at vide, at vi lever i skammens tid? Sig mig det.

– Fordi det er sandt.

Han rystede voldsomt på hovedet.

– Du lever i en anden verden, Birthe.

Hun nikkede og stillede glasset fra sig uden at drikke.

– Hvad gør vi så nu, bror?

Han trak vejret dybt, inden han svarede.

– Du kan gøre, hvad du vil. Tage hjem for eksempel.

Hun rystede på hovedet. De var bror og søster. De kunne ikke skilles på den måde. Sådan skulle det ikke være.

– Det kan jeg ikke, Chresten, sagde hun stilfærdigt. Vi er ikke færdige.

Hans fornemmelse fra før kom tilbage. Spillet er ikke forbi, tænkte han. Hun har gemt nogle brikker i ærmet. De kommer på brættet nu.

– Hvad er det for et spil, du har kørende? sagde han. Skal jeg angre? Skal jeg bryde sammen i krampegråd og tilstå, at jeg skammer mig? Skal jeg bede om tilgivelse? Herre du mildeste gud, jeg havde ikke noget valg. Det er dig, der er en idiot og går ind i sådan et projekt. Hvad er det, der driver dig? Skal verden frelses? Skal glorien pudses og englevingerne foldes ud?

– Du ringede til politiet, sagde hun. Stemmen var nærmest lakonisk.

Han så overrasket på hende.

– Nej, sagde han, jeg ringede ikke til politiet.

– De var her da, sagde hun med samme lakoniske tonefald. Nogen må have sendt dem. Hvis det ikke var dig, hvem så?

Hun virkede fuldstændig sikker. Han havde troet, hun bluffede. Okay, så kunne han lige så godt sige det.

– Det var Ebbe.

Hun smilede.

– Den kære justitsminister? Han var med til festen? Og du betroede dig til ham?

Han trak på skuldrene.

– Hvad kunne jeg andet? sagde han.

– Og så tog han over, sagde hun. Det gjorde han sikkert med stor fornøjelse.

– Det tror jeg ikke, sagde han. Han var efterhånden dødtræt af, at hun blev ved og ved.

– Mens du vaskede dine hænder, sagde hun.

Skulle han føle sig ramt? Det var vel det, der var meningen, tænkte han. Men det kunne lige passe.

– Er der ingen grænser for, hvor simpel du vil være? spurgte han.

– Jo, sagde hun, undskyld, det er frygteligt, hvad man kan forfalde til, når man glemmer at spørge samvittigheden. Er vi efterlyst?

Han tænkte tilbage på samtalen med Ebbe. Han havde bedt ham om, at affæren blev holdt på så lavt et niveau som muligt, og Ebbe havde sagt naturligtvis, fuld diskretion og ingen presse. Måske skulle han hellere have sagt, at han var helt ligeglad med Birthe, de kunne gøre, hvad de ville. Og så alligevel, de var bror og søster. Og han ville også nødig i avisen. I hvert fald ikke på den måde.

– Nej, sagde han, I er ikke efterlyst. Jeg talte med Ebbe senere på aftenen.
Han sagde, at I var væk, da politiet kom.

– Og hvad sagde du til det?
– Jeg spurgte, om vi ikke kunne stoppe der.
– Men det kunne han selvfølgelig ikke, vel?

Han ærgrede sig over sig selv. Hvorfor gjorde han ikke en ende på det?
Hun irriterede ham i den grad.

– For fanden, Birthe, man kan ikke have en illegal indvandrer rendende rundt uden at gøre noget ved det, vel? Men hun er ikke efterlyst.

– Så skal jeg sige tak, kan jeg forstå.
– Nej, sagde han. Jeg er din bror, som du siger.

Hun tog glasset og løftede det. Lyset blinkede i de gule dråber. Hun rakte hånden ud og pegede på det andet glas. En invitation han ikke tog imod.
Han kunne ikke drømme om at røre glasset.

– Skål, sagde hun og drak ud. Så stillede hun det tomme glas på flyglet.
Nu måtte det vel være slut, tænkte han. Han følte en vis lettelse brede sig. Ikke at vreden forsvandt, langtfra, den var der stadig, men der var noget underlig melankolsk over den. Var det et brud, der var sket mellem dem på denne mærkelige aften? Og var det uigenkaldeligt? Han var nødt til at spørge hende.

– Er det her så enden på det, du kalder vores forkrampede forhold?
Hun så på ham og spekulerede på, om det kunne være det, han ønskede?

– Det ved jeg ikke, sagde hun.
Han skænkede i hendes glas igen. Så spurgte han:
– Det er måske enden på vores forhold i det hele taget?
– Det ved jeg heller ikke.
Ved jeg det? tænkte han. Ønsker jeg det?
– Hvis det er, sagde han, må jeg så ønske mig noget?
Han så indtrængende på hende.
– Hvorfor ikke, sagde hun.
– Jeg vil gerne høre dig spille igen, sagde han.
Noget, der lignede et smil viste sig på hendes ansigt.
– Fordi musikken forsoner? spurgte hun.
– Det kunne man jo håbe, sagde han.
Smilet blev siddende på hendes ansigt.
– Tror du på det? spurgte hun.

– Jeg sagde, jeg håbede.

– Så spil du for mig.

Han tøvede et øjeblik, så satte han sig til flyglet. Hvorfor gør jeg det her? tænkte han, men næsten automatisk begyndte han at spille. Igen en nocturne, denne gang en af Chopin. Hun stod lidt og iagttog ham, så stillede hun sig bag ham og lagde hænderne på hans skuldre, sådan som hun havde gjort det dengang i barndommen og gentaget for lidt siden. Døren bag dem gik ganske langsomt op. Den sorte kvinde kom stille ind og blev stående og lyttede. Birthe bemærkede det, men Chresten spillede stykket til ende uden at se den fremmede. Han gjorde sig heller ikke fri af Birthes hænder, men blev siddende på klaverbænken. Den aggressive stemning var igen pludselig borte, afløst af barndommens drømmespind.

Så brød han tavsheden. Roligt og lavmælt.

– Hvorfor kom du tilbage? Var det for at vi kunne skilles på en bedre måde?

– Forsones, mener du?

– Ja, sagde han.

– Jeg kom ikke tilbage, sagde hun og strøg ham over håret, jeg har ikke været væk.

– Har du ikke? sagde han og undrede sig. Han kunne ikke få det til at passe. Men han blev siddende og lod hendes fingre glide over de grå hår.

– Politiet var her, sagde han. De fandt jer ikke.

– Nej, sagde hun, fru Madsen havde gemt os. Hun havde på fornemelsen, hvad der ville ske. Så hun tog sig af politiet, da de kom. Hun forklarede dem, at vi var gået lige efter at du var blevet hentet. Så gik de. Hun er et fint menneske, fru Madsen.

Hun holdt op med at stryge ham over håret og trådte hen ved siden af den sorte kvinde. Han drejede sig på klaverbænken og fik øje på kvinden. Han stirrede på dem. Det var ikke til at se, hvad hans ansigt udtrykte.

– Telefonen står der, sagde Birthe. Du kan taste 112. Eller også er det 114. Eller du kan ringe til Ebbe.

Han svarede ikke, men stirrede bare på dem. Hun ventede længe, men han gjorde ikke tegn til at ville rejse sig.

– Jeg ved godt, jeg gamblede, sagde hun, men jeg syntes, du skulle have en chance til.

Det varede lidt, inden han svarede. Tonefaldet afslørede ingenting.

– Du er ikke bange af dig, sagde han.
– Jo det ved gud jeg er, svarede hun. Jeg har været bange hele tiden. Især for hende. Men jeg kan leve med det, Chresten. Vreden holder mig oppe. Jeg vidste det jo godt, det med de hensyn, du havde at tage, men jeg håbede. Det gjorde jeg.

– Kan du ikke se, hvor absurd det var?
– Jo, det var dumt at håbe. Det blev jeg også belært om.
– Hvad mener du?
– Mens du var væk, sad vi i køkkenet, og det første fru Madsen spurgte om, var om vi var sultne. På en måde var det komisk. Det faldt aldrig dig ind at spørge, om vi trængte til noget, vel? Jeg spurgte hende, om din samvittighed ville have det skidt med det her. Det svarede hun ikke på, hun er meget diskret, fru Madsen. Men det var nok en fejl, at du gik ind i politik, sagde hun. Vi skulle ikke forvente for meget.

– Sagde hun det?
– Ja, og det slog jo til. Men du kan være ganske rolig. Vi går nu. Men der er noget, jeg må bede dig om. Du må holde fru Madsen ude af det her. Du fastholder bare, at det forholder sig helt som hun sagde. Vi var her ikke, da politiet kom, og vi var her heller ikke, da du kom hjem. Vi var gået, og ingen af jer vidste hvorhen. Lover du mig det?

Han så på hende, forvirret som om der var noget, han ikke kunne få til at gå op. Så fattede han sig.

– Du sagde, at du ikke kendte andre end mig, der kunne hjælpe. Det passede altså ikke?

– Jo.
– Hvordan kan du så gå nu? Hvis du ingen steder har at gå hen?
– Det har jeg, sagde hun.

Han så overrasket på hende. Overrasket og fuld af skepsis.

– Det kommer ret pludseligt, gør det ikke?
– Jo, sagde hun og så ham i øjnene.
– Du løj mig altså op i mit åbne ansigt, sagde han.
– Nej, sagde hun og smilede, det er noget, fru Madsen lige har ordnet. Han stirrede på hende. Så sænkede han blikket og så ned i gulvet.
– Det skulle jeg måske ikke have sagt, sagde hun, men nu ved du det, og det behøver du vel heller ikke fortælle til nogen, vel?

Han svarede ikke, men blev ved at stirre ned i gulvet. Så fortsatte hun:

– Eller er det for meget at bede om?

– Nej, kom det endelig fra ham.

Hun trådte hen til ham og rakte hånden frem.

– Farvel, Chresten.

Han stirrede på hånden. Så tog han den og sagde farvel. Han rakte den også ud til kvinden. Hun tog den ikke, men lagde hånden på hjertet og nikkede svagt. Så gik de to kvinder ud og lukkede døren efter sig. Han satte sig på klaverbænken og så på tangenterne. Så løftede han hænderne og spillede de første takter af nocturnen i D-dur. Men pludselig knaldede han hænderne ned i tangenterne og afbrød med en grim dissonans. Han rejste sig og tog glasset. Han stirrede på det i nogle korte sekunder. Så tømte han det i et drag.